

**Infància i adolescència en risc**

Codi: 101682

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500260 Educació Social	OT	3	2
2500260 Educació Social	OT	4	0

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

### Professor/a de contacte

Nom: Josefina Sala Roca

Correu electrònic: Fina.Sala@uab.cat

### Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

### Equip docent

Adrià Pagès Mimó

### Prerequisits

A l'hora de cursar aquesta assignatura l'alumne hauria d'haver integrat diferents coneixements i habilitats que s'han impartit en assignatures prèvies. Així recomanem que l'alumne hagi superat les següents assignatures:

- Aspectes psicobiològics de la persona (1er curs)
- Psicologia evolutiva i de l'educació (1er curs)
- Comunicació i interacció educativa (1er curs)
- Bases sociopolítiques de l'educació (2on curs)
- Educació de nens i joves (3er curs)

### Objectius

Aquesta assignatura, es una assignatura optativa de tercer curs que pretén aprofundir en un dels àmbits professionals més importants dels educadors socials, l'atenció de la infància i adolescència en risc. Prèviament l'alumna ha fet una assignatura obligatòria que fonamenta la intervenció de l'educador social amb infants i adolescents.

Els objectius formatius generals de l'assignatura són:

1. Analitzar els principals factors de risc social en la infància i adolescència i els seus efectes en el desenvolupament
2. Reflexionar sobre el sistema de protecció a la infància i adolescència, els servis, legislació i programes d'intervenció
3. Analitzar els factors que faciliten i potencien la resiliència i protecció dels nens i joves davant de les situacions de risc

4. Analitzar les intervencions i programes que es desenvolupen a diferents instàncies per a la protecció de la infància
5. Analitzar la funció de l'educador social en la protecció de la infància i adolescència en risc social

## Competències

### Educació Social

- Acompanyar les persones en els seus processos de creixement i emancipació.
- Adoptar una actitud i un comportament ètic i actuar d'acord als principis deontològics de la professió.
- Aplicar les competències socioemocionals necessàries per gestionar les relacions humanes.
- Dissenyar de manera articulada plans, programes, projectes, activitats i tasques en diversos contextos socioeducatius.
- Dominar els coneixements teòrics i aplicats de les diferents Ciències de l'Educació que li permetin desenvolupar la capacitat d'anàlisi i observació de la realitat social i educativa.
- Fomentar l'autonomia dels participants i buscar un equilibri entre les seves funcions com a orientador, facilitador i promotor de la dinàmica socioeducativa.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.

## Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els aspectes deontològics de l'educació social en l'àmbit de la infància i adolescència.
2. Analitzar les competències socioemocionals necessàries per al treball amb la infància i adolescència en risc.
3. Analitzar les disfuncions que es produeixen en el desenvolupament de la infància i adolescència en risc com a conseqüència de situacions de desestructuració social i familiar.
4. Conèixer els factors de risc social en la infància i adolescència.
5. Conèixer la legislació específica que afecta la protecció a la infància i adolescència en risc.
6. Desenvolupar estratègies per a fomentar processos de resiliència.
7. Dissenyar i aplicar intervencions específiques per a la infància i adolescència en risc.
8. Mantenir una actitud de respecte, pràctiques i comportaments que atenguin a la diversitat i igualtat.
9. Orientar i acompanyar els menors desprotegits en els seus processos evolutius i d'inserció en la vida autònoma.
10. Proposar eixos estratègics d'intervenció per a superar les dificultats actuals.

## Continguts

1. Principals factors de risc social en la infància i adolescència i els seus efectes en el seu desenvolupament.
2. L'abús i maltractament en la infància i adolescència.
3. Resiliència en la infància i adolescència.
4. Marc legislatiu i marc institucional:
  - 4.1. Principis pels que es regeixen les lleis i les polítiques de protecció a la infància i adolescència.
  - 4.2 Serveis socials adreçats a la infància i adolescència.
5. L'adopció i l'acolliment: tipologies, processos, acompanyament de les famílies, etc.
6. Xarxa, programes i accions d'intervenció en la protecció en la infància i adolescència i la transició a la vida adulta.
7. Intervenció en l'àmbit comunitari i en els serveis especialitzats des de la prevenció i la protecció.

## Metodologia

La metodologia serà participativa. A part de les exposicions del professor es faran estudis de casos, discussió de textos, exercicis, debats, etc.

Les activitats autònomes seran objecte d'avaluació formativa.

\* La metodologia docent i l'avaluació proposades poden experimentar alguna modificació en funció de les necessitats de protecció i de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

## Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Estudi de casos, aprofundiment en temes específics, seminaris impartits per professionals convidats, debats i grups de discussió.	20	0,8	1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10
Exposicions per part del professorat de qüestions bàsiques i complementàries, exposició i debat dels treballs elaborats pels alumnes, creació de coneixement compartit.	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10
Tipus: Supervisades			
Tutories individuals i grupals.	15	0,6	7
Tipus: Autònomes			
Lectura de textos, cerca i anàlisi d'informació, elaboració de treballs, resolució de casos i activitats d'avaluació.	45	1,8	2, 3, 4, 6, 7, 8, 10

## Avaluació

L'avaluació de l'assignatura es realitzarà a través de tres evidències:

- Examen que es realitzarà el dia 18 de juny i suposarà el 50% de la nota final. Per poder realitzar l'examen caldrà haver aprovat l'avaluació continuada i haver assistit com a mínim a un 80% de les classes.
- Treball que s'haurà de lliurar com a molt tard el dia 14 de juny i suposarà el 40% de la nota. Qualsevol treball que presenti continguts parcialment o totalment plagiats (o que no tinguin la deguda referència) comportarà el suspens de l'assignatura.
- Activitats d'avaluació continuada que es lliuraran al llarg del curs i tindran un pes del 10% de la nota final.

Per superar l'assignatura s'han d'aprovar les tres evidències.

La recuperació serà el dia 1 de juliol. Només podran presentar-se els alumnes que han realitzat l'examen i tenen aprovat l'avaluació continuada i el treball i com a molt pot suposar assolir una qualificació de 5 a l'assignatura.

## Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
-------	-----	-------	------	--------------------------

Exercicis i activitats d'aprenentatge (individual)	10%	8	0,32	3, 4, 5, 6, 7, 8
Prova escrita individual	50%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
Treball grupal	40%	30	1,2	1, 7, 8, 10

## Bibliografia

### Bibliografia

- Aguilar JM (2013). Síndrome de alienación parental. Madrid: Síntesis.
- Allueva L (2011). Situacions de risc i desemparament en la protecció de menors. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra
- Alonso, R. et al. (2008). Manual de intervención en acogimiento residencial. Consultable online: [http://www.gifi.es/administrador/publicaciones/archives/75555\\_Manualcantabria.pdf](http://www.gifi.es/administrador/publicaciones/archives/75555_Manualcantabria.pdf)
- Amorós, P.; Ayerbe, P. (coord.) (2000). Intervención educativa en inadaptación social. Madrid: Síntesis.
- Arruabarrena, M. I. i de Paúl, J. (2011). Maltrato a los niños en la familia: evaluación y tratamiento. Madrid: Piramide.
- Barcelona: Paidós
- Barudy, J. (1998). El Dolor invisible de la infancia : una lectura ecosistemética del maltrato infantil.
- Barudy, J. (2011). La fiesta mágica y realista de la resiliencia infantil : manual y técnicas terapéuticas para apoyar y promover la resiliencia de los niños, niñas y adolescentes. Barcelona: Gedisa
- Bravo A, Del Valle JF (coord.). (2009). Intervención socioeducativa en acogimiento residencial. Cantabria: Gobierno de Cantabria.
- Bravo, A. i Fernández del Valle, J. (coord.). (2009). Intervención socioeducativa en acogimiento residencial. Consultable online: [http://www.gifi.es/administrador/publicaciones/archives/65706\\_Int\\_soc\\_acores.pdf](http://www.gifi.es/administrador/publicaciones/archives/65706_Int_soc_acores.pdf)
- Casas F (2012). La protecció dels infants i adolescents en situació de risc social i desemparament a Catalunya. Barcelona: UNICEF Comitè Catalunya.
- Cyrulnik, B. (2002). Los patitos feos : la resiliencia: una infancia infeliz no determina la vida. Barcelona: Gedisa.
- Cyrulnik, B. (2005). El amor que nos cura. Barcelona: Gedisa.
- Cyrulnik, B. (2015). Las almas heridas. Barcelona: Gedisa.
- Departament d'Acció Social i Ciutadania (2010). Els infants i adolescents acollits pel sistema de protecció a Catalunya (2000-2009). Barcelona. Secretaria d'Infància i Adolescència. Generalitat de Catalunya.
- Departament d'acció social i ciutadania. Secretaria d'infància i adolescència (2010). Protocol de coordinació d'actuacions per a la prevenció i l'abordatge del maltractament prenatal. Generalitat de Catalunya.
- Departament de Justícia. Violència filio-parental. Generalitat de Catalunya. En línia: <http://www20.gencat.cat/docs/Justicia/Documents/ARXIUS/Violencia%20filio%20parental.pdf>
- FEDAIA. Informe sobre la pobresa infantil a Catalunya. (Maig 2012)
- Fernández del Valle, J. (2004). Acogimiento residencial en la protección a la infancia. Madrid: Pirámide.
- Fernández del Valle, J. i Bravo, A. (2007). Serar, Sistema de Registro y Evaluación en Acogimiento Residencial. Oviedo: Asociación Nieru para el Estudio y Promoción del Bienestar Infantil.
- Fernández del Valle, J. i Fuertes, J. (2000): El acogimiento residencial en la protección a la infancia. Madrid: Piramide.
- Furman, B i Filella, R (2013). Nunca es tarde para tener una infancia feliz: de la adversidad a la resiliencia. Barcelona: Octaedro
- Gillath, O., Karantzas, G. C., & Fraley, R. C. (2016). Adult attachment: A concise introduction to theory and research. Academic Press.
- Grané, J i Forés, A (2013). La resiliencia: Crecer desde la adversidad. Barcelona: Plataforma Editorial
- López F (2008). Necesidades en la infancia y la adolescencia. Madrid: Pirámide.
- Lopez F (2014). Los abusos sexuales a menores y otras formas de maltrato sexual. Madrid: Síntesis.
- López F, Carpintero E, del Campo A, LázaroS, Soriano S (2011). Programa Menores Infractores. Madrid: Pirámide.
- Lumsden, E. (2018). Child Protection in the Early Years: A Practical Guide. Jessica Kingsley Publishers.

- Martín Hernández, J. (2010). La Intervención ante el maltrato infantil : una revisión del sistema de protección. Madrid : Piràmide.
- Marzo Arpón, T. (2009). Educador social i infància en situació de risc: l'atenció residencial a infants i adolescents a Catalunya. Barcelona: Departament d'Acció Social i Ciutadania, Secretaria d'Infància i Adolescència.
- Muñoz Cano, R.; Redondo Hermosa, E. (1998). Manual De Buena Práctica Para La Atención Residencial A La Infancia Y Adolescencia: Estándares de calidad para la atención a niños y adolescentes en dispositivos residenciales. Madrid: Federación de Asociaciones para la Prevención del Maltrato Infantil (FAPMI) y Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Accesible online: [http://www.amigonianos.org/mediateca/documentos/docs/MANUAL\\_DE\\_LA\\_BUENA\\_PRACTICA\\_PARA\\_](http://www.amigonianos.org/mediateca/documentos/docs/MANUAL_DE_LA_BUENA_PRACTICA_PARA_)
- Quicios P (2013). Infancia, adolescencia y juventud en riesgo social. Madrid: McGraw-Hill.
- Santibañez R, Martínez-Pampliega A (2013). Intervención comunitaria con adolescentes y familias en riesgo. Barcelona: Graó.
- Shemmings, D., & Shemmings, Y. (2011). Understanding disorganized attachment: Theory and practice for working with children and adults. Jessica Kingsley Publishers.
- Síndic de Greuges (2009). La protecció a la infància en situació d'alt risc social a Catalunya. Informe extraordinari. Barcelona.
- Síndic de Greuges (2017). Informe dels drets de l'infant
- Stanley, S., Hessele, S., Kimberley, D., Kakabayev, A., Bertotti, T., Moyo, O. N., ... & Assylbekova, N. (2013). Child protection and child welfare: A global appraisal of cultures, policy and practice. Jessica Kingsley Publishers.

### Enllaços

- Comitè dels drets del nen (ONU): <http://www2.ohchr.org/spanish/bodies/crc/index.htm>
- Departament de Benestar i Família: <http://www20.gencat.cat/portal/site/bsf/menuitem.d36551e3177dc6b43f6c8910b0c0e1a0/?vgnnextchannel=>
- DIXIT. Centre de documentació dels serveis socials: <http://dixit.gencat.cat/portal/index.html>
- Institut d'Infància i el Mon Urbà: <http://www.ciimu.org/>
- Observatoridels drets de la Infància: <http://www20.gencat.cat/portal/site/bsf/menuitem.c7a2fef9da184241e42a63a7b0c0e1a0/?vgnnextoid=0941>
- Observatorio de la infancia: <http://www.observatoriodelainfancia.msps.es/presentacion/index.html>
- Síndic. Drets dels infants: <http://www.sindic.cat/ca/page.asp?id=113>
- Secretaria de joventut <http://www20.gencat.cat/portal/site/Joventut/>